

Κουλούρη Χριστίνα

Το βαρύ τίμημα του φασισμού

Ο εορτασμός ιστορικών επετείων συνδέεται ευθέως και με σαφήνεια με ένα καθήκον μνήμης, την ανάγκη υπενθύμισης στην κοινωνία, και κυρίως στις νεότερες γενιές, ενός κοινού παρελθόντος, με διδακτικούς στόχους. «Να μην ξεχάσουμε» είναι η προτροπή που διατυπώνεται σταθερά σε κάθε επέτειο, όπως τον περασμένο μήνα για τα ενενήντα χρόνια της Μικρασιατικής Καταστροφής, με την υπενθύμιση ότι η μνήμη αποτελεί συστατικό της ταυτότητας και επομένως της επιβίωσης μιας ομάδας ή ενός έθνους.

Άραγε όμως εφαρμόζεται αυτό στην περίπτωση της εθνικής επετείου της 28ης Οκτωβρίου; Τι θυμόμαστε και, κυρίως, τι υπενθυμίζουμε με τον εορτασμό της επετείου; Τι διδάσκεται στο σχολείο; Ποια είναι η επικαιρότητα του ιστορικού μαθήματος για τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, την Κατοχή και την Αντίσταση στην Ελλάδα σήμερα;

Η πρώτη διαπίστωση που σχετικά εύκολα θα έκανε ένας εξωτερικός παρατηρητής είναι ότι η επέτειος αυτή έχει περιοριστεί στον εορτασμό του «ΟΧΙ» απέναντι στην ιταλική επίθεση, ως μιας πράξης εθνικής αξιοπρέπειας που προσιδιάζει στον χαρακτήρα των Ελλήνων ανά

τους αιώνες, αποκομμένη από τα ιστορικά της συμφραζόμενα. Πρόκειται για την επέτειο ενός ιστορικού γεγονότος που έχει χάσει την ιστορικότητά του. Για λόγους που έχουν αναλυθεί αλλού, η Ελλάδα επέλεξε, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, να εορτάζει την έναρξη του πολέμου και όχι τη λήξη του. Η αυτολογοκρισία που επιβλήθηκε στην επίσημη Ιστορία με τη λήξη του Εμφυλίου, σε συνδυασμό με μια παράδοση σιωπών και λευκών σελίδων που χαρακτηρίζει εν γένει την εθνική Ιστορία, οδήγησε σε μια στρογγυλεμένη ερμηνεία της 28ης Οκτωβρίου. Όχι μόνο γιατί η Ομοσπονδιακή Γερμανία ήταν σύμμαχος στο πλαίσιο του Ψυχρού Πολέμου, αλλά και γιατί οι ιδεολογικοί συγγενείς και οι συνεργάτες των κατακτητών απολάμβαναν ασυλία.

Το γεγονός ότι η περίοδος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου για την Ελλάδα δεν διδασκόταν (και κατά κανόνα δεν διδάσκεται ούτε σήμερα) και ότι η επέτειος της 28ης Οκτωβρίου αποϊδεολογικοποιήθηκε για να προβάλλει μόνο την εθνική και όχι την πολιτική σύγκρουση εξηγεί γιατί σήμερα η ιδεολογία του φασισμού και του ναζισμού με την οποία συγκρούστηκε η Ελλάδα του 1940 έχει απήχηση στην Ελλάδα του 2012 μέσω της Χρυσής Αυγής. Εμφανίζεται έτσι το οξύμωρο σχήμα να προβάλλεται ως «πατριωτική» η ιδεολογία που χαρακτήριζε τους γερμανούς κατακτητές και στην οποία στηρίχθηκε η αιματηρή βία της Κατοχής. Η κατάκτηση της Ελλάδας, οι εκτελέσεις και οι δολοφονίες αμάχων, η λεηλασία της παραγωγής και οι εκτοπισμοί, ήταν αποτέλεσμα μιας ιδεολογίας φυλετικής ανωτερότητας και καθαρότητας. Η πρωτοφανής άνοδος αυτής της ιδεολογίας στη σημερινή Ελλάδα καθιστά το καθήκον μνήμης επιβεβλημένο στη φετινή επέτειο.

Η Κατοχή υπήρξε ιδιαίτερα σκληρή για τον ελληνικό λαό: μέτρα καταστολής, αντίποινα, μαζικές εκτελέσεις, φυσική καταστροφή, πληθωρισμός, μαύρη αγορά, λεηλασία των οικονομικών πόρων της χώρας, κατάρρευση της εθνικής οικονομίας και φοβερός λιμός. Τον χειμώνα 1941-1942 υπολογίζεται ότι μόνο στην Αθήνα πέθαιναν κάθε μέρα 300 άνθρωποι. Ολέθρια υπήρξε η Κατοχή και για την τύχη των εβραίων της Ελλάδας. Μόνο το 17% των εβραίων που ζούσαν στην Ελλάδα πριν από τον πόλεμο επιβίωσε από τη ναζιστική κατοχή. Τον Οκτώβριο του 1944 ο γερμανικός στρατός θα εγκαταλείψει την Αθήνα, αφήνοντας πίσω του μια χώρα κατεστραμμένη και στα πρόθυρα εμφύλιας σύγκρουσης.

Παρά την ήττα του Χίτλερ και των συμμάχων του, ιδεολογίες που συνδέονται μαζί τους, όπως ο φασισμός, ο ρατσισμός και αντισημιτισμός, δεν πέθαναν το 1945, με το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Εξακολουθούν να επιβιώνουν και να αναβιώνουν σε διαφορετικά σημεία της ευρωπαϊκής ηπείρου, ιδιαίτερα μάλιστα σε μια συγκυρία σαν τη σημερινή, που πολλές χώρες δοκιμάζονται από την οικονομική κρίση. Η Ελλάδα, περισσότερο από όλες. Ωστόσο οι ιδεολογικοί απόγονοι του ναζισμού άλλοτε προβάλλουν και άλλοτε αποκρύπτουν τους δεσμούς τους με το Γ' Ράιχ και την πολιτική του.

Σε κάποιες περιπτώσεις λοιπόν, για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας, αποσυνδέονται τα συστατικά στοιχεία της ναζιστικής ιδεολογίας - σοβινισμός, φυλετισμός, βία, αντικοινοβουλευτισμός, αυταρχισμός, μιλιταρισμός, ολοκληρωτισμός - από το όνομά της, ώστε να μη συνδεθούν οι ιδεολογικοί της απόγονοι με την ιστορική τους μήτρα. Αυτή είναι και η τακτική της Χρυσής Αυγής. Επιχειρεί την ιδεολογική της νομιμοποίηση μέσω της επίκλησης της ελληνικής αρχαιότητας, αποσιωπώντας την πραγματική της προέλευση. Ο λόγος είναι προφανής: η Ελλάδα πολέμησε εναντίον της φασιστικής Ιταλίας, αντιστάθηκε εναντίον της ναζιστικής κατοχής και πλήρωσε βαρύ τίμημα σε υλικές απώλειες και ανθρώπινα θύματα. Δεν είναι πολιτικά επωφελές να παραδεχθεί κάποιος ότι συντάσσεται ιδεολογικά με τους κατακτητές της χώρας του, ιδιαιτέρως μάλιστα όταν προβάλλει «πατριωτικό» προφίλ.

Για τους λόγους αυτούς, το μάθημα Ιστορίας που προσφέρει η 28η Οκτωβρίου είναι κρίσιμο. Δάσκαλοι και καθηγητές έχουν σήμερα την ευκαιρία να εξηγήσουν στα παιδιά για ποια ιδανικά και εναντίον ποιας ιδεολογίας οι παππούδες τους έδωσαν τη ζωή τους, να τους δείξουν το αποτρόπαιο πρόσωπο του ναζισμού στα Καλάβρυτα και στο Δίστομο, καθώς και στα στρατόπεδα θανάτου του Αουσβιτς και της Τρεμπλίνκα, και να κάνουν τους μαθητές τους να αντιληφθούν ότι η χώρα τους υπήρξε ένα από τα τραγικά θύματα αυτής της ιδεολογίας που σήμερα αυτοπροβάλλεται ως «αντισυστημική» και ριζοσπαστική.

Πηγή: Εφημερίδα Το Βήμα, 27/10/2012

<http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=481388>

Αναδημοσίευση: www.e-keimena.gr